

פרי הארץ

מאמר ויקרא

נמסר מוצאי שבת קודש פרשת פקודי.

א.

דוד המלך כותב בתהילים "אני עבדך בן אמתך, פתחת למוסרי". ממשיל זאת הפרי הארץ לשני סוגי עבדים: עבד הקנין קניין כסף, שרצונו להשתחרר מכבלי ולברוח מאדונו. עבד זה צריך שמירה מעולה. וישנו עבד הנולד לאמה, כל חייו הם בתחומי הארמון, וכל שאיפתו לשרת את המלך בכל מאודו. עבד זה אינו צריך לאזיקים וחבלים שיחברו אותו לפלטרין. מרצונו הוא נשאר שם.

היהודי חציו בחינת 'בן' אצל אביו שבשמיים, חצי הנקרא 'נפש האלוקית'. וחציו בהמה, הקרוי 'נפש הבהמית'. חצי זה בחינתו 'עבד' כלפי שמיא, שהרי עבד הוא לגוף, לחומריות. כאן נעוץ הבדל שני העבדים. אם הוא עבד הקנין, שכל מאווייו להשתחרר מעולו של הבורא, זקוק הוא לכבלים שייאסרו אותו למציאותו, מציאות בה הוא הנברא המשרת רצון הבורא. אך אם הוא כבן האמה, שרצונו הכמוס ביותר הוא להיטיב לשרת את מלכו של עולם, אזי הוא משוחרר מכל האסורים ואין עוד עול המבלבלו, רק עול מלכות שמיים. זהו "פתחת למוסרי".

ובדרך המעשית:

ב.

שני אופני ישועות לאדם. האפשרות הקלה, להתרוצץ מן ועד באר-שבע אצל מקובלים ומברכים למיניהם ולהתברך מפיהם. או לבצע סגולות 'מוכחות' שעובדות על-מלא, ולהיושע. ויש הישועה אותה טבע רבי אשר מפי גדולי החסידות, והיא – להתבונן במקור הכאב, ולהפנים כי רק "המלך יעננו ביום קראנו" ולא אנו אדונים לעצמנו. חיבור בשעת מעשה, ממתיק הדינים בשורשם, וכך באה הישועה.

על פניו נראה כי האופציה השנייה קשה לאין ערוך. כלול בה עבודה עצמית קשה וארוכה, הדורשת סבלנות ויכולת הבלגה. אם כן מדוע לא לחפש את הנוחות שבישועה מהירה וקלה?

אלא שישועה מתוך התבוננות וקשר עם הבורא, על אף הקושי והשחיקה, מעניקה להולך בה שלושה יתרונות משמעותיים.

יתרון ראשון. מי שמעוניין להקל את חייו, אישיותו לא התעצבה, ועל טיפוחה לא עמל. אם כן, גם לאחר שיזכה בישועה אותה ביקש, הרי שיכול חלילה לאבדה על ידי יצריו האפלים שלא טופלו כראוי!

מה שאין כן המתבונן, הוא לומד לשלוט בגובה הלהבות, לא להיסחף אחרי מניפולציות, ולהרחיק את הרגש מן הכאב. יתרון ההפתעה כבר אינו מתייצב נגדו, אלא הוא שולט בעצמו. אדם כזה אף לאחר ישועתו, ימשיך להתנהג בזהירות ראויה ולא יהרוס את עתידו מתוך אופוריה.

יתרון שני. כאשר קם לאדם שונא, המשמיצו ומעליבו, אם ייפטר ממנו בעזרת ברכה או סגולה, הטיפול נקודתי רק לזמן קצר. לא יותר. השונא עדיין נשאר שונא.

אך אם ישתוק ויבליג, ויתבונן להכיר כי השונא אינו אלא שליח מאת השם יתברך – פתר את העניין משורשו והחיות האלוקית נשללת מהשונא. וכך או שהשונא הופך לאוהב, או שרואה במפלתו הגמורה!

^א דרך החסידים לייסד כללים בעבודת השם יתברך וליישבם במילות התורה, שהרי השם אינו גוף אך כלל בידינו: "אנוכי; אנא נפשי כתבית יהבית" – שניתן למרש בתורה שבכתב כפי חלק הנשמה של כל איש ישראל בתורה. זהו "י"ג מידות שהתורה נדרשת בהם".

היתרון השלישי, שהעבודה המאומצת ממשיכה להשפיע הלאה. היא מנתקת את חולייתו של ההולך בדרך זו מדורות קודמים, ומתחילה ממנו שושלת זהב חדשה, של הולכים בתמימות ומתוך קרבת אלוקים - ודבריו משפיעים למאות שנים אחר כך!

מה שאין כן מי שהיטיב את חייו ללא עבודה עצמית, אינו משאיר שום קניין רוחני לבניו, ולפעמים אף לא קניין גשמי..

זהו: "וְכָאֵלֶּיךָ כָּל הַבְּרָכוֹת הָאֵלֶּה וְהַשִּׁיגָךְ" – רק אם יגעת להעלות את כאבך והפכת אותו ל"השגות" בעבודת השם, מתוך שמירה על הבנת הסכנה שלך, אזי מתקיימות בך הברכות לעד!²

אלו הם שני העבדים – העבד הקנוי, המחפש לעקוף משימתו מאת המלך, על ידי קיצורי דרך כאלו ואחרים.³ ויש את בן האמה, שסובל הכל העיקר לבוא אל העיקר!

ג.

בוודאי שרק אצל מלך בשר ודם ישנה הפרדה ביחסו בין העבדים. אך אצל מלך מלכי המלכים אין כל שוני בשפע שמשפיע מלמעלה - "טוב השם לכל" ו"וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת כָּל־לַם" - ההבדל נעוץ במקבל, לא במשפיע. כמשל מביא הפרי הארץ את השמש. אור השמש זורח על כולם בשווה, יש דברים המתקיים תחתיו, ויש המלבינים. יש חפצים המתקשים ממנו, ויש הנמסים. כך אצלנו.

בתחילתו, כל אדם הרי הוא כעבד קנוי.⁴ הוא אינו מוכן לשחרר שליטה, ולהכיר שאין מציאות אלא מציאות הסיבות של מסובב הסיבות. ועקב יחסו זה, הוא 'משחיר' מול אורו יתברך – הם הכאבים – ועוגמת-נפשו מאור זה, מזמינה עליו ייסורי-נפש נוספים. ואף ישועה רגעית, כפי שאמרנו למעלה, לא תיתן מענה למהות האדם ולסייעו נגד שונאו, לאורך זמן. רק אם צועד בדרך, הארוכה והקשה אמנם, אך עובד עם עצמו, מלבד יתרונות אלו, הכאבים 'מתלבנים' בקרבנו, והוא אינו חש כל כאב מהם – אדרבא, דווקא מתוך החיסרון הוא מעריך את מה שישנו בידו, וכך מקשר אף זאת לבורא!

איך קונים עבודה זו, והופכים לבן האמה?

ד.

יסוד גדול מחדש המגיד ממעזריטש מהנאמר: "משנכנס אדר מרבין בשמחה" - 'בשמחה' אותיות 'מחשבה'.

שמחה ביום הפורים ניתן לחוש בשתייה לשכרות ומוזיקה מקפיצה רועשת. אך היא אינה שמחה אמיתית. המצוי בה אינו מרוכז בעצמו ובסביבתו, ושמחתו מאולצת. שמחה נכונה היא תענוג. ותענוג בא רק ממה שיש טעם טוב בו. כיצד משיגים טעם עבור שמחה? באמצעות התבוננות וריכוז המחשבה בדבר שעוסק בו – ריכוז באכילה, כדוגמא. או בכל עניין רוחני, מדוע עושה אותו ולמה - הריכוז וההתבוננות מעניקים טעם לדבר, וכך מגיע לתענוג ולשמחה ראויה. זאת היא שמחת הפורים.

כך לכל חיי האדם. כאשר מתמקד במצבו, ומיישם הכתוב: "עֲלֵה אֵלַי הִקְרָה וְהִיָּה שֵׁם", ומהתבוננותו מוצא כי כל מציאות אחרת ממציאות הבורא היא שקרית, וכי כל דבר נוצר לחבר ולקשר לקב"ה. אזי מתקיים אצלו הפסוק: "טַעַמוּ וְרָאוּ כִּי טוֹב הַשֵּׁם", וזאת העבודה שתעניק לו ראיית אמונה בכל מעבר

² גולל הרבי מעשה שביקש רבי מאיר מפרמישלאן כסף מחבריו, גדולי הדור, לקניית 'לחיים'. אך דרש ק כסף כשר. הרבי משפוטסקא רצה לתת כסף שקיבל על פסק דין – שהיה מקובל כי כמה שצד אחד נותן כך גם השני, למנוע שוחד – אך רבי מאיר לא קיבל מידיו, בטענתו כי שמא הצד השני נאלץ לתת את גובה הסכום הזה מנתינת הצד הראשון.

מרב פנחס מקוריץ גם לא קיבל דמי פדיון, אותם קיבל מחסיד שאשתו קשתה ללדת, באומרו כי אם היה מחכה עוד קצת הייתה יולדת, וכך היה חוסך דמי הקוויטעל.

לבסוף הוציא רבי מאיר עצמו כסף מכיסו לקנות בו צורכי החסידים. שאלו אותו מהיכן הכסף וענה כי הוא הלוואה, אותה עליו להחזיר, ולכן הוא כסף כשר לחלוטין. כסף כשר וישר הוא רק מה שעובדים עליו.

³ משל לכך אפשר להמשיך חימום מאכל במיקרוגל על פני חימומו בתנור. או דיבור עם אדם חשוב דרך הטלפון מאשר לגשת אליו פנים אל פנים.

⁴ מעשה שחסיד בא להתלונן בפני הרבי כי התפלל בכוונה, משום שרצה שעסק מסוים יעלה יפה ולא לגוף התפילה לקב"ה. ענה לו הרבי כי זה גוף הסיבה המושכת את הגוף החומרי לתפילה, ודווקא מתוך שנמצא בלא לשמה' יכיר כי רק הבורא יכול להשלימו ל"לשמה".

וכאב שעובר עליו. וזה מה שהופך אותו ל'בן האמה' שמשנה את מהותו, מחזק את קשריו עם סביבתו - מתוך יציבותו הנפשית שאינה מושפעת ממניפולציות וכדומה - ומעניק להמשך דורותיו.

אך מי שרואה בכל כמציאות, ואינו טורח להבחין בניצוץ האלוקי החבוי בכל דבר, אינו נבנה מאומה מכאביו. הוא משפיע שלילי על סביבתו וסביבתו משפיעה עליו, לטוב ולמוטב, ושום קניין - רוחני לכל הפחות - אינו מוריש הלאה לצאצאיו..

ה'.

זהו פירוש המדרש על גורל המן הרשע, ששמח בנופלו בחודר אדר שבו מת משה ונסתלקה בחינת ה'דעת' מעם ישראל. הוא חשב שחיבורם התקהה עקב כך, אך הוא טעה.

כל תלמיד שואב מרבו רק חמישית מכוונת הרב, בשל מגבלות המדבר והסברתו ומגבלות המקבל והבנתו. וכל זמן שהרב ניצב מולו, התלמיד נחסם מלחדש יותר ממה שראה אצל רבו.

אך כאשר הרב איננו, והתלמיד נדרש לצעוד במעלה דרכו בלא עזרתו, כל חידוש שיחדש התלמיד מקורו מהרב ללא חסמים - נמצא כל תורת רבו מונחת לפניו!

לכן כאשר מת משה ו"לא נודע מקום קבורתו" - זה היה לטובת העם! שהרי בפטירת משה היה כל אחד בכל דור מסוגל להגיע - בתחומו הוא - לדרגת משה רבינו! מה שלא היה קורה בחייו של משה עצמו. וזאת הייתה מפלת הצורר.

ובעבודתם השיגו היהודים שלושת היתרונות - הם השתנו, שונאיהם נפלו בפניהם, ונס זה נשאר לעולמי-עד. אף לאחר שיבוטלו כל המועדים, פורים יישאר - "תְּשׁוּעַתֶּם הַיְתָה לְנִצְחָה!"

כל זה בא רק מתוך הסבלנות. אף שקיימת הכתוב "קִנְיָה אֶל הַשֵּׁם" בכאבך וחיברת אותו למקורו, ושוב חזר על עצמו המעבר, בכל זאת "חֲזַק וְיִאֲמָץ לְבָבְךָ" וחזור ל"קִנְיָה אֶל הַשֵּׁם" פעם נוספת^ה.

בחטא אדם הראשון היו לו שלוש שעות להתאזר בהם, ונפל. בחטא העגל משה היה יורד משמיים בתוך שש שעות, אך גם אז לא הצליחו להתייצב. בפורים הייתה שנה שלימה, בה התכנסו היהודים זקנו וצמו, ואז נהפכה הגזירה ליום-טוב. ללמדנו כוחה של סבלנות..

---

^ה וכן פירש רבינו שליט"א שאף לאחר שרואה בחוש "אנוכי" עדיין יהיה שוב "הסתר אסתיר פניי"..